

Андрій МАЛАХІТІ

старший викладач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9662-2629>

Костянтин МАКОВЕЦЬ

здобувач першого рівня освіти

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-8077-9208>

ПРОРОСІЙСЬКІ ЗМІ ТА ОПОЗИЦІЯ В ГРЕЦІЇ: ІНФОРМАЦІЙНІ НАРАТИВИ ТА ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році в Греції різко зросла увага до проблеми інформаційної безпеки, особливо через поширення прокремлівських наративів у медіа. Хоча окремі експерти ще до війни попереджали про російський вплив, ця тема залишалася на периферії, але після вторгнення стало очевидно, що частина грецьких ЗМІ – від нішевих сайтів до великих телеканалів – свідомо чи несвідомо транслювали кремлівську пропаганду й спотворювали сприйняття війни.

Цьому сприяли особливості грецького контексту. По-перше, антизахідні й антиамериканські настрої, поширені в частині суспільства, створили ґрунт для проросійських інтерпретацій. По-друге, висока довіра до телебачення, особливо серед літніх людей, дозволяла маніпулятивним меседжам поширюватися без спротиву. По-третє, слабка регуляція й непрозоре фінансування ЗМІ відкривали шлях для дезінформації. Нарешті, політична роздробленість, зокрема вплив крайніх лівих і правих сил, підживлювала внутрішню ретрансляцію прокремлівських меседжів.

Усе це призвело до усвідомлення: йдеться не лише про зовнішню пропаганду, а про глибшу проблему – низьку медіаграмотність, вразливість політичної культури й загрозу для національної безпеки. Це, своєю чергою, дало імпульс для реформ – більше прозорості на медіаринку, підтримки незалежної журналістики та розвитку програм критичного мислення.

Підтримка проросійських медіа в Греції – пряма чи опосередкована – залишалася вигідною для частини внутрішніх гравців, які прагнули послабити проєвропейський курс або підірвати довіру до чинної влади. Особливо помітною була роль деяких опозиційних сил – крайніх лівих і правих. Хоча вони й не були напряму пов'язані з проросійськими структурами, ці політики підтримували чи принаймні толерували медіа, що транслювали близькі їм ідеї: антиамериканізм, скептицизм до НАТО, критику санкцій проти Росії та недовіру до ЄС як «інструменту глобального капіталу». Такі наративи ставали для них зручним способом ставити під сумнів політику уряду щодо України, яка подавалася як частина євроатлантичної солідарності.

Окрему роль відігравали опозиційні медіа, які після початку повномасштабної війни активно використовували українську тематику для внутрішньої критики, наголошуючи на економічних втратах від санкцій, зовнішньому тиску на уряд і «марності» військової допомоги. Часто такі меседжі, схожі на кремлівські, подавалися під виглядом прагматизму, закликів до миру чи «здорового глузду», що ускладнювало їхнє розпізнавання як частини ворожої інформаційної кампанії.

Однією з характерних рис опозиційної риторики після 2022 року стало підсилення наративу про зовнішній тиск та залежність Греції від рішень Брюсселя і Вашингтона, що нібито змушують країну діяти всупереч власним інтересам. В опозиційних заявах та публікаціях регулярно підкреслюється образ Греції як «жертви трансатлантичної лояльності», яка не має реальної свободи у визначенні зовнішньополітичного курсу.

Як приклад, у впливовому виданні *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* наводиться показовий опис ситуації: *«Η πίεση είναι ιδιαίτερα έντονη, όπως έγινε σαφές και στην τελευταία συνεδρίαση υπό την αιγίδα των ΗΠΑ (Ukraine Defense Contact Group) την περασμένη Παρασκευή. Η Αθήνα βρίσκεται υπό διπλή πίεση, τόσο από την Ουάσιγκτον όσο και από τους εταίρους της σε επίπεδο Ε.Ε., κυρίως από το Βερολίνο, οι οποίοι θεωρούν ότι η Ελλάδα δεν έχει ακόμη παραχωρήσει όσα θα της αναλογούσαν στο πλαίσιο της διατλαντικής αλληλεγγύης»* / «Тиск є особливо інтенсивним, як це стало зрозуміло на останній зустрічі під егідою США (Контактної групи з питань оборони України) минулої п'ятниці. На Афіни чиниться подвійний тиск як з боку Вашингтону, так і з боку партнерів на рівні ЄС, головним чином із Берліну, які вважають, що Греція ще не поступилася тим, що мала б мати в контексті трансатлантичної солідарності» [1].

Ця риторика активно використовується грецькою опозицією як критика уряду, який, на їхню думку, діє за вказівками зовнішніх центрів сили й недостатньо враховує національні потреби, зокрема в питаннях оборони, енергетики та соціальної політики. Подібні твердження також резонують із частиною суспільства, яке бачить у втягненні Греції у підтримку України символ покірності зовнішньому тиску, а не солідарності чи стратегічного вибору.

Важливий аспект опозиційної критики – це звинувачення уряду у прихованості рішень, пов'язаних із військовою допомогою Україні, що супроводжується риторикою про ослаблення грецької обороноздатності в момент посилення напруженості у відносинах із Туреччиною. Впливове лівоцентристське об'єднання *ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ* прямо звинувачує уряд у «таємній дипломатії» та відсутності прозорості щодо рішень, які впливають на національну безпеку.

У публікації партії зазначається: *«Για άλλη μία φορά, στο πλαίσιο της μυστικής διπλωματίας της κυβέρνησης της ΝΔ, οι πολίτες ενημερώνονται από την... Προεδρία της Ουκρανίας για τον πολεμικό εξοπλισμό που θα προσφέρει η ελληνική κυβέρνηση στο Κίεβο, αποδυναμώνοντας έτσι την αμυντική ικανότητα της Ελλάδας σε μια κρίσιμη συγκυρία κατά την οποία η Τουρκία κλιμακώνει την αμφισβήτηση της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας μας, παραβιάζοντας*

κατάφωρα το διεθνές δίκαιο. Ενδεικτικό το τελευταίο επεισόδιο της πολιορκίας της Κάσου με αφορμή τον ερευνητικό του ιταλικού πλοίου» / «Знову в рамках таємної дипломатії уряду Нової Демократії громадяни інформуються... Президентом України про військову техніку, яку грецький уряд запропонує Києву, таким чином послаблюючи обороноздатність Греції в критичний момент, коли Туреччина загострює сумніви щодо суверенітету та суверенних прав нашої країни, грубо порушуючи міжнародне право. Показовим є останній епізод облоги Касоса за участю італійського дослідницького корабля» [2].

Цей фрагмент чітко ілюструє типовий наратив опозиції, в якому Україна подається не як союзник, що потребує допомоги, а як фактор, що «відволікає ресурси» від національного захисту, зокрема на тлі традиційного конфлікту з Туреччиною. Така риторика апелює до патріотичних настроїв і викликає емоційну реакцію, протиставляючи «інтереси Греції» зовнішньополітичним зобов'язанням.

Попри те, що більшість відверто проросійських ЗМІ у Греції зникли з публічного простору або адаптувалися до нових умов, окремі медіа досі відкрито транслують тези, тотожні кремлівській пропаганді. Видання *Bankingnews* є чи не найяскравішим прикладом такого медіа. Воно систематично продукує матеріали, в яких кремлівські наративи не просто відтворюються, а підносяться до рівня «історичної істини». Йдеться не про маніпулятивні натяки чи збалансоване висвітлення альтернативних поглядів, а про пряме повторення тез, що з'явилися ще у 2014 році й із того часу майже не зазнали жодної еволюції.

У знаковій статті, оприлюдненій зовсім нещодавно *Bankingnews* заявляє буквально: «Н σωστή πλευρά της ιστορίας η Ρωσία» – «Права сторона історії – Росія» [3]. Цей вислів, винесений як моральна декларація, задає тон усьому матеріалу, перетворюючи кремлівські меседжі на риторичний догмат. «Росія є найбільшою країною в світі за площею 17000000 квадратних кілометрів. Вторгнення в Україну було зроблено не заради територій, а тому, що з 2014 року на сході України відбувається геноцид росіян Донбасу... З 2014 року до 23 лютого 2022 року – вторгнення почалося 24 лютого 2022 року – на Донбасі було вбито 14 тисяч російськомовних, переважно батальйонами «Азов». Подумайте, минуло 572 роки з моменту завоювання Константинополя... Зауважте, 572 роки, а середній грек все ще пам'ятає Константинополь... Коли він відвідує Константинополь і собор Святої Софії, він відчуває історичний трепет, тому що всі ці землі були Візантійською імперією. Якщо минуло 572 роки, а грек не забув... що робити пересічному росіянину, який до вчорашнього дня був Радянським Союзом, де всі нинішні держави були, по суті, одним цілим? Україна, особливо Одеса та Крим, були місцем відпочинку для росіян... Історично Росія права, справедливість на боці Росії, давайте будемо прагматичними, а не догматичними. Росія виграла не тому, що вела війну за територіальне захоплення, а війну, щоб запобігти триваючому геноциду народу Донбасу, сьогоденішнього Луганська та Донецька» [3].

Стаття насичена ключовими фейковими тезами, що повторюються в російській пропаганді: про «геноцид росіян на Донбасі»; історичні аналогії з

Візантією, порівнюючи ностальгію греків за Константинополем із російською тугою за Кримом і Одесою; заперечення суверенітету України. Автор стверджує, що за СРСР «усі ці держави були єдиними», натякаючи на нечинність кордонів, сформованих після 1991 року; моральна інверсія війни. Фраза «Росія воює, щоб зупинити геноцид» є класичним прикладом пропагандистської інверсії, де агресора представляють як гуманітарного рятівника; повне ігнорування міжнародного контексту. Стаття уникає згадок про позицію міжнародної спільноти, засудження Росії як агресора, резолюції ООН, звіти Офісу Верховного комісара з прав людини та численні докази систематичних воєнних злочинів.

Таким чином, *Bankingnews* виконує не просто роль транслятора думок – воно вкорінює у грецьке медійне середовище небезпечну парадигму, що виправдовує порушення міжнародного права, делегітимізує українську державність і підриває довіру до європейських та демократичних цінностей.

Грецький уряд не створив окремих структур для боротьби з дезінформацією, але вжив низку практичних і символічних заходів. Зокрема, було обмежено доступ до російських медіа, таких як RT і Sputnik, відповідно до санкцій Єврокомісії, які виконували національні регулятори. Паралельно уряд посилив риторику, дезінформацію почали відкрито називати частиною гібридної війни проти демократій. Хоч спеціальної стратегії або нових законів у сфері інформаційної безпеки не з'явилося, спільні дії ЄС, політичні заяви та зміни в медіаполі допомогли витіснити найбільш проросійські джерела на периферію.

На 2024 – 2025 роки вплив відверто проросійських наративів у грецькому інформпросторі суттєво знизився. Кремль перейшов до більш прихованих методів. Замість прямої пропаганди з'явилися нейтральні на вигляд, але маніпулятивні сюжети. Такі меседжі тепер важче розпізнати, вони або видалені, або замасковані під «об'єктивну подачу». Це говорить не лише про зміну тактики, а й про реакцію на зростаючу токсичність проросійських поглядів серед населення, особливо молоді, та неприйняття війни в суспільному дискурсі. Відверто проросійські медіа в Греції все ще існують, але їх стає дедалі менше й вони менш помітні. Це вже можна вважати кроком уперед у боротьбі з дезінформацією. Надалі важливо зберігати цей курс – обмежувати ворожі впливи, підтримувати незалежні медіа й розвивати критичне мислення в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Βασίλης Νέδος. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Το παζάρι για την ελληνική βοήθεια στην Ουκρανία. 2024. URL: <https://www.kathimerini.gr/politics/563002027/to-pazari-gia-tin-elliniki-voitheia-stin-oukrania/> (дата звернення 16.05.2025).
2. ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Για την νέα ενημέρωση από τον... Πρόεδρο Ζελένσκι για νέα διμερή συμφωνία ασφαλείας Ελλάδας – Ουκρανίας. 2024 URL: <https://syriza.gr/gia-tin-nea-enimerosi-apo-ton-proedro-zelenski-gia-nea-dimeri-symfonia-asfaleias-elladas-oukranias/> (дата звернення 16.05.2025).

3. Bankingnews. Αποκάλυψη: Η Ελλάδα εξαπατήθηκε από Biden, Zelensky και NATO για την Ουκρανία – Δεν τηρήθηκαν τα αντισταθμιστικά οφέλη. 2025 URL: <https://www.bankingnews.gr/politiki/articles/783089/apokalypsi-i-ellada-eksapatithike-apo-biden-zelensky-kai-nato-gia-tin-oukrania-den-tirithikan-antistathmistika-ofeli> (дата звернення 16.05.2025).